

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації на здобуття ступеня доктора філософії

Ставничої Наталії Ігорівни

на тему:

«Соціальна безпека України в контексті забезпечення сталого розвитку»

галузь знань -05- Соціальні та поведінкові науки,

спеціальність - 051 «Економіка»

Актуальність теми Актуальність соціальних проблем та їх загострення в українському суспільстві актуалізували наукові дослідження із соціальної безпеки. Адже рівень соціальної безпеки є першочерговою умовою забезпечення високого рівня та якості життя громадян, захищеності їх життєво важливих інтересів незалежно від впливу зовнішніх та внутрішніх загроз.

Накопичені соціальні проблеми, що проявляються у загрозах безпеці життя, в бідності населення і майновій диференціації, в обмеженнях доступу до послуг освіти і охорони здоров'я стають причинами порушення рівноваги та стабільності держави, і тим самим, породжують непевність перспектив досягнення Цілей сталого розвитку України. Тому дослідження соціальної безпеки України у контексті забезпечення її сталого розвитку є актуальним, оскільки відповідає магістральному напрямку суспільного прогресу та сприяє його реалізації.

Зв'язок теми дослідження з планами науково-дослідних робіт. Роботу виконано відповідно до комплексного плану науково-дослідних робіт Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу в межах держбюджетної тематики кафедри прикладної економіки «Науково-прикладні засади розвитку соціально-економічних систем на основі раціонального ресурсокористування» (РК К-6/2017 (0117U003830), де автор проаналізував науково-методичні підходи до оцінювання соціальної безпеки держави, узагальнив найчастіше використовувані методи, запропонував ієрархічну модель інтегрального показника та методику його оцінювання.

Конкретна особиста участь автора в одержанні результатів. Наукові положення, висновки та рекомендації, що сформульовані в роботі та виносяться на захист, отримані автором особисто.

Ступінь обґрунтованості запропонованих здобувачем положень, висновків та рекомендацій. Вивчення рукопису дисертації, а також публікацій здобувача підтверджує високий ступінь обґрунтованості та достовірності основних положень, наукової новизни і висновків дисертації.

Структура дисертаційної роботи побудована за логічною послідовністю викладу матеріалу відповідно до поставленої мети і завдань дослідження. Текстова частина дисертації доповнюється таблицями та рисунками, що свідчить про вміння автора опрацьовувати й узагальнювати матеріал, а композиція самої роботи – про володіння автором прийомами наукового пошуку.

Наукові результати дослідження, основні теоретичні та практичні положення, висновки та рекомендації щодо зміцнення соціальної безпеки в контексті досягнення Цілей сталого розвитку є достатньо обґрунтованими і достовірними. Теоретичним підґрунтям даного дослідження є напрацювання вітчизняних та зарубіжних науковців.

У дисертаційній роботі використано такі методи дослідження, зокрема: абстрактно-логічного аналізу – для визначення сутності поняття «соціальна безпека» та обґрунтування структури механізму забезпечення соціальної безпеки; наукового спостереження – для збору необхідної інформації про об'єкт дослідження; описовий – для опису доступних для спостереження основних викликів та загроз; системний підхід – для вивчення зв'язків між соціальною безпекою та Цілями сталого розвитку; економіко-статистичний – для оцінювання досягнутого рівня соціальної безпеки за окремими її складовими, визначення тенденцій і закономірностей його зміни; схематичного та графічного зображення – для наочного подання отриманих результатів дослідження й аналітичних даних; математико-статистичні – для визначення інтегрального показника рівня соціальної безпеки та розрахунку прогнозних параметрів перспектив зміцнення соціальної безпеки.

Основні результати дослідження, ступінь їх наукової новизни та значущості. Отримані в процесі дослідження наукові результати в сукупності дозволили розв'язати важливе наукове завдання – обґрунтувати теоретико-методичні положення та розробити практичні рекомендації щодо забезпечення соціальної безпеки України в умовах досягнення Цілей сталого розвитку.

Основні положення, що визначають наукову новизну дисертаційної роботи:

вперше:

- запропоновано модель системи управління соціальною безпекою держави, до її структурних елементів внесено безпеку людини, в основі якої – праця чи соціальний захист, стійке функціонування інститутів охорони здоров'я й освіти, що служить концептуальним інструментом удосконалення процесу забезпечення соціальної безпеки та сприяє реалізації Цілей сталого розвитку України, має на меті сформулювати необхідне для цього інформаційне забезпечення, спроможне визначити й оцінити рівень загрози і приймати рішення щодо його мінімізації;

удосконалено:

- теоретичні підходи щодо розкриття ролі і місця соціальної безпеки через імператив побудови суспільства сталого розвитку, в умовах якого безпека людини, з одного боку, це – відсутність загрози хвороб, голоду, злочинності, безробіття, соціальних конфліктів і екологічних катастроф. Інший бік безпеки – це вільний і незагрозливий вибір людини, упевненість у тому, що здобує сьогодні не буде втраченим завтра. Саме це, на відміну від існуючих, є важливою умовою досягнення конкретних Цілей сталого розвитку, спрямованих на соціальну безпеку держави;

- підхід до визначення інтегрального показника соціальної безпеки, який, на відміну від існуючих, включає такі складові, як: безпека життя, економічна захищеність, забезпеченість охороною здоров'я та освітою, передбачає набір показників, що детерміновані в контексті досягнення Цілей сталого розвитку України, спрямованих на забезпечення соціальної безпеки, а відтак і слугує інструментом комплексної оцінки її стану;

- процес формування виваженої стратегії управління соціальною безпекою держави, яка спрямована на запобігання проявам загроз, що, на відміну від існуючих підходів, передбачає розроблення структурної схеми взаємодії керуючої і керованої підсистем системи управління соціальною безпекою населення держави України, та через виокремлення основних елементів управління сприяє логічному і цілісному уявленню про систему управління, методи та засоби впливу на соціально-економічні процеси з метою їх регулювання;

набули подальшого розвитку:

- категорійно-понятійний апарат забезпечення соціальної безпеки в частині трактування понять: «безпека», яку тлумачимо як стан держави, що сприяє соціально-економічному розвитку в напрямі досягнення стратегічних цілей, і водночас дає змогу протидіяти наявним і потенційним загрозам; «соціальна безпека», яку розглядаємо як такий рівень соціального захисту, що сприяє використанню потенціалу людини завдяки створеним безпечним умовам життя і можливості задовольняти потреби, найважливішими серед яких є: доступ до засобів існування, довге і здорове життя; доступ до знань, що сприяє забезпеченню сталого розвитку суспільства;

- методика оцінювання втрат соціальної безпеки внаслідок анексії АР Крим та окупації частини Донбасу на основі додаткового внесення цієї складової до інтегрального показника соціальної безпеки, що дає змогу порівняти стан соціальної безпеки до і після окупації територій України;

- основні положення стратегічного управління соціальною безпекою, що, на відміну від існуючих, базуються на побудові матриці взаємозв'язків між показниками, які обрано для оцінювання соціальної безпеки в контексті досягнення Цілей сталого розвитку; суть цих положень зводиться до основного інструменту забезпечення - превентивної державної політики;

- методи прогнозування інтегрального показника соціальної безпеки, які на відміну від існуючих, враховують прогнозовані значення цільових орієнтирів досягнення Цілей сталого розвитку України 2025 року, що дозволяє сформулювати перспективи зміцнення соціальної безпеки за визначеними складовими.

Наукове значення роботи У дисертаційній роботі поглиблено теоретичні й методичні положення щодо забезпечення соціальної безпеки України в умовах досягнення Цілей сталого розвитку.

Узагальнено теоретичні положення щодо забезпечення соціальної безпеки в контексті сталого розвитку України. Уточнено зміст понять «безпека» та «соціальна безпека». Удосконалено методичний підхід до визначення інтегрального показника рівня соціальної безпеки держави, у структурі якого агрегуються такі індекси, як: безпека життя, економічна захищеність, забезпеченість охороною здоров'я та освітою. З'ясовано, що інтегральний показник соціальної безпеки показує тісний зв'язок із загальними тенденціями соціально-економічного розвитку країни і за досліджуваній період знаходиться в числовому діапазоні між небезпечним та незадовільним рівнями. Оцінено вплив наслідків анексії АР Крим та окупації частини Донбасу на втрати соціальної безпеки.

Запропоновано перспективи зміцнення соціальної безпеки крізь призму її інтеграції у стратегічне національне управління. Складена матриця взаємозв'язків між показниками, які обрано для оцінювання соціальної безпеки та ЦСР.

Удосконалено організаційно-економічне забезпечення зміцнення соціальної безпеки, особливістю якого є превентивна державна соціальна політика. Акцентовано увагу на основних її елементах та принципах реалізації. Підкреслено важливість врахування синергетичних ефектів у системі забезпечення соціальної безпеки. Здійснено прогноз інтегрального показника соціальної безпеки України на коротко- та середньострокову перспективу. Окреслено пріоритетні напрями зміцнення соціальної безпеки за складовими в контексті досягнення Цілей сталого розвитку України.

Практичне значення роботи полягає в тому, що теоретико-методичні розробки дисертаційної роботи доведено до рівня практичних рекомендацій для використання в діяльності органів державної та регіональної влади, які здійснюють процес забезпечення соціальної безпеки та у навчальному процесі освітніх закладів. Отримані результати і пропозиції дисертаційної роботи використано у практичній роботі: Комітету Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів під час слухань на тему «Соціальна політика України на 2020-2024 роки» та парламентських слухань на тему «Проблеми формування прожиткового мінімуму в Україні»; департаменту соціальної політики виконавчого комітету Івано-Франківської

міської ради у процесі підготовки теоретичних і практичних рекомендацій щодо вирішення суспільно-економічних проблем соціального захисту населення (довідка № 1719/45.11-11/23в від 12.06.2020 р.); управління праці Івано-Франківської міської ради під час семінару круглого столу на тему «Легалізація та охорона праці-соціальна захищеність кожного працюючого» (довідка №13/38-11/17в від 10.06.2020 р.).

Матеріали дисертації використовують у навчальному процесі Бурштинського енергетичного коледжу Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу МОН України під час викладання дисциплін «Соціально-економічна безпека» для студентів напряму підготовки «Економіка підприємства» (довідка №147/01-03 від 03.06.2020 р.) та у навчальному процесі ІФНТУНГ під час викладання дисциплін: «Економіка в умовах сталого розвитку», «Соціально-економічна безпека», «Обґрунтування господарських рішень і оцінка ризиків» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освітньо-професійної програми «Економіка бізнесу» за спеціальністю 051 «Економіка».

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 14 наукових праць загальним обсягом 4,9 друк. арк., зокрема: 1 розділ у монографії; 1 стаття у міжнародному виданні, 4 статті у вітчизняних наукових фахових виданнях, 8 – у матеріалах наукових конференцій (з яких одна індексована у базі SCOPUS).

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень, викладені в дисертації, апробовано на Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Стратегічно-інноваційний розвиток суб'єктів економічної системи в умовах глобалізації», (Кременчук, 16-18 листопада 2016 р.); на IX Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку світової економіки», (м. Харків, 26 травня 2017 р.); на VI Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія і практика стратегічного управління розвитком галузевих і регіональних суспільних систем», (м. Івано-Франківськ 11-13 жовтня 2017 р.); на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні управлінські технології в умовах трансформації соціально-економічних відносин» (Івано-Франківськ, 19-20 квітня 2018 р.); на Міжнародній науково-практичній конференції «Нові виклики для аграрного сектору України в умовах глобалізації:» (м. Київ, 14 листопада 2018 р.); на I та II Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Економіко-управлінські аспекти трансформації та інноваційного розвитку галузевих і регіональних суспільних систем в сучасних умовах» (м. Івано-Франківськ, 11-12 квітня 2019 р. та 28-29 квітня 2020 р.); на International Conference on Sustainable Futures: Environmental, Technological, Social and Economic Matters (с. Kryvyi Rih, 21-23 May 2020 r.).

Відповідність дисертації вимогам МОН. Дисертація Ставничої Н.І. відповідає вимогам, передбаченим п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертаційна робота Ставничої Н.І. написана грамотно, стиль викладу матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує доступність їх сприйняття.

Загальний висновок:

Враховуючи вищенаведене, фаховий семінар рекомендує дисертацію Ставничої Наталії Ігорівни на тему «Соціальна безпека України в контексті забезпечення сталого розвитку» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії (галузь знань 05- Поведінкові та соціальні науки, спеціальність 051 «Економіка») у спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри прикладної економіки

Зелінська Г.О.

Доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту
та адміністрування

Запухляк І.Б.

Підпис(и)	Зелінська Г.О.,
	Запухляк І.Б.
посвідчую	
Учений секретар ІФНТУНГ	В.Трашкін І.
« 17 » лютого	2020р.